

Innst. O. nr. 85

(2000-2001)

Innstilling fra finanskomiteen om lov om endringer i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold og i lov om foretakspensjon

Ot.prp. nr. 42 (2000-2001)

Til Odelstinget

1. HOVEDINNHALDET I PROPOSISJONEN

Finansdepartementet fremmer i odelstingsproposisjonen forslag om enkelte endringer i lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) og i lov 24. mars 2000 nr. 26 om foretakspensjon. For det første foreslår departementet regler som innebærer at midler knyttet til alderspensjonen i ordninger opprettet etter innskuddspensjonsloven og for ordninger med engangsbetalt alderspensjon etter lov om foretakspensjon kan forvaltes med såkalt kollektivt investeringsvalg. Forslaget vil ikke ha betydning for eventuelle uføre- og etterlattedekninger eller for ordninger med ytelsesbasert alderspensjon med investeringsvalg opprettet etter lov om foretakspensjon. Departementet foreslår for det andre at premiereserven for uførepensjon, premiefritak ved uførhet og etterlattepensjoner, som også i alle tilfeller er ytelsesbaserte pensjoner, skal kunne forvaltes med investeringsvalg av foretaket etter de samme prinsipper som gjelder for ytelsesbasert alderspensjon etter lov om foretakspensjon, jf. lov om foretakspensjon § 11-1.

Forslaget til endringer i lov om foretakspensjon og i innskuddspensjonsloven er samlet i ett lovforslag. Forslaget om kollektivt investeringsvalg for alderspensjon må ses på bakgrunn av at Finansdepartementet i Ot.prp. nr. 20 (2000-2001) Om lov om endringer i lov om foretakspensjon mv. varslet at en ville fremme forslag til endringer i lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven slik at pensjonsordningene kunne opprettes med kollektivt investeringsvalg, og slik at løsningene i de to lovene kunne ses i sammenheng. Lovforslaget innebærer en oppfølging av Stortingets vedtak om å be Regjeringen fremme forslag om kollektivt investeringsvalg i innskuddspensjonsloven og for engangsbetalt alderspensjon i lov om foretakspensjon, jf. Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspen-

sjonsloven) og Innst. O. nr. 39 (2000-2001) om lov om endringer i lov om foretakspensjon mv.

I kapittel 4 i proposisjonen gir departementet, i form av orientering til Stortinget, en omtale av de vilkår som stilles når livsforsikringsselskaper forvalter kapital uten at det er risiko knyttet til liv eller helse ved produktet.

2. KOLLEKTIVT INVESTERINGSVALG FOR ALDERSPENSJON

2.1 Sammendrag

2.1.1 Bakgrunnen for lovforslaget

Forarbeidene til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold

Regjeringen fremmet forslag til lov om innskuddspensjon i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) Om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven). Etter lovforslaget § 3-3 skulle pensjonskapitalen, som er den kapitalen som gir grunnlag for alderspensjon, kunne forvaltes etter tre alternative modeller: (1) felles forvaltning i samsvar med de regler som gjelder for den institusjon der ordningen er opprettet (dvs. helt ordinær fellesportefølje), (2) felles forvaltning som én investeringsportefølje med kollektivt investeringsvalg for foretaket, eller (3) som en ordning hvor den enkelte arbeidstaker hadde investeringsvalget for egen pensjonskonto i den institusjonen ordningen er opprettet.

I ordninger med individuelt investeringsvalg ble det foreslått at medlemmet skulle bære all risiko knyttet til investeringsvalget, men med en mulighet for å kjøpe en avkastningsgaranti i institusjonen. I ordninger med kollektivt investeringsvalg ble det foreslått at medlemmene skulle garanteres mot at pensjonskapitalen ble redusert, også kalt 0-garanti.

Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) valgte Stortinget å utelate bestemmelsene om forvaltning med kollektivt investeringsvalg. Et flertall i finanskomiteen, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, uttalte i denne sammenheng at de hadde merket seg at flere høringsinstanser hadde uttalt at modellen med kollektivt investeringsvalg, slik den ble foreslått i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000), ikke ville være attraktiv. Dette flertallet uttalte bl.a. følgende om forslaget, jf. Innst. O. nr. 2 (2000-2001) side 22:

«Flertallet vil påpeke at sparing til pensjonsalderen i arbeidsforhold er langsiktig sparing. Det er følgelig avkastning over hele spareperioden og ikke avkastning i det enkelte år som er mest relevant for nivået på arbeidstakers alderspensjon. Lav risikoprofil på langsiktig pensjonssparing vil normalt gi forventet lav avkastning på sikt slik at arbeidstakernes alderspensjon reduseres. Flertallet mener at et krav om årlig 0-prosentgaranti utgjør en uheldig fokusering på eventuell kortsiktig verdireduksjon i arbeidstakernes pensjonskapital, og går inn for at dette årlige kravet bortfaller og ber Regjeringen komme tilbake med forslag i tråd med dette.»

Flertallet uttalte videre:

«Flertallet merker seg at det har kommet frem under høringen at slike betingelser som departementet foreslår ikke er implementert i andre land med innskuddspensjon. Flertallet vil bemerke at det grunnleggende prinsippet ved innskuddsordninger er at arbeidsgivers ansvar er begrenset til å betale årets innskudd. Flertallet vil likevel påpeke at verdireduksjon mot slutten av den yrkesaktive perioden kan gi uheldig utslag på årlig alderspensjon. Det har fremkommet under flertallets høring at det i andre land som har innskuddsbasert tjenestepensjon er praksis at arbeidstakere med få år igjen til pensjonsalder flyttes over til investeringsporteføljer med lavere risikoprofil. Slike løsninger praktiseres blant annet i England slik det fremkommer i Kredittilsynets høringsuttalelse. Flertallet mener på denne bakgrunn at det bør gis anledning til å velge investeringsporteføljer med lavere risikoprofil for arbeidstakere med få år igjen til pensjonsalderen, for eksempel 5-7 år. Flertallet går imot Regjeringens forslag til § 3-3.»

Ved behandlingen av lovforslaget 3. november 2000 fattet Stortinget følgende beslutning, jf. Innst. O. nr. 2 (2000-2001) side 81:

«Stortinget ber Regjeringen så raskt som mulig om å komme tilbake til spørsmålet om investeringsvalg i foretakspensjon og tilhørende endringer i virksomhetsreglene, slik at endringer i tråd med konkurranseflateutvalgets tilråding knyttet til virksomhetsregler i livsforsikring kan implementeres.»

Forarbeidene til lov om endringer i lov om foretakspensjon mv.

På bakgrunn av merknadene fra finanskomiteen i Innst. O. nr. 2 (2000-2001), fremmet departementet

ikke forslag om regler om kollektivt investeringsvalg for pensjonsordninger med engangsbetalt foretakspensjon i Ot.prp. nr. 20 (2000-2001) Om lov om endringer i lov om foretakspensjon mv. Departementet varslet imidlertid at en ville komme tilbake med en vurdering av slike regler samtidig som en vurderte reglene om kollektivt investeringsvalg i innskuddsordninger, slik Stortinget hadde bedt om i Innst. O. nr. 2 (2000-2001). Departementet mente at det ville være en fordel å kunne se reglene for disse to typer av ordninger i sammenheng.

Ved behandlingen av Ot.prp. nr. 20 (2000-2001) Om lov om endringer i lov om foretakspensjon mv. uttalte et flertall i finanskomiteen at den antok at det lot seg gjøre å implementere en modell med kollektivt investeringsvalg i tråd med finanskomiteens merknader raskt, jf. Innst. O. nr. 39 (2000-2001). Flertallet ga uttrykk for at det la stor vekt på at modellen trer i kraft samtidig for lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven, og så tidlig som mulig i 2001. I tråd med finanskomiteens tilråding i Innst. O. nr. 39 (2000-2001), fattet Stortinget 19. desember 2000 følgende beslutning:

«Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av februar 2001 fremme forslag som åpner for kollektivt investeringsvalg for engangsbetalt foretakspensjon, samt med kollektivt investeringsvalg i innskuddspensjon, basert på Kredittilsynets forslag, samt finanskomiteens føringer i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) om lov om innskuddspensjon.»

Kredittilsynets høringsuttalelser

Departementet legger i proposisjonen til grunn at det i Stortingets vedtak siktes til Kredittilsynets høringsuttalelse til NOU 1999:32 Utkast til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold vedrørende forvaltning av pensjonskapitalen ved kollektivt investeringsvalg for foretaket. Tilsvarende uttalelse fra Kredittilsynet ble også gitt ved høringen av NOU 2000:13 Årlig kjøp av ferdig betalt alderspensjon. Kredittilsynet hadde følgende synspunkter:

- foretakets plikter bør være begrenset til å betale fastsatte innskudd og den skal ikke ha noe ansvar for å dekke tap på investeringsporteføljen,
- institusjonen kan følgelig heller ikke ha noe subsidiært ansvar for å dekke tap på investeringsporteføljen for det tilfellet at foretaket ikke gjør det, og
- pensjonskapital knyttet til arbeidstakere som nærmer seg pensjonsalder (f.eks. har 5-7 år igjen) bør kunne flyttes over til en egen investeringsportefølge med lavere risikoprofil.

Lovforslaget i proposisjonen er angitt å være i samsvar med disse prinsippene.

2.1.2 Departementets vurderinger

2.1.2.1 Innledning

Reglene om kapitalforvaltning er en meget viktig del av lovreguleringen av de kollektive pensjonsordningene. Reglene vil avgjøre hvordan den avkastning som oppnås ved kapitalforvaltningen skal fordeles mellom arbeidstakerne og foretaket, samt hvordan risikoen for tap skal fordeles mellom disse to partene og institusjonen.

For å følge opp Stortingets vedtak ved behandlingen av forslag til innskuddspensjonsloven og forslag til lov om endringer i lov om foretakspensjon foreslås det i proposisjonen lovregler om kollektivt investeringsvalg for pensjonskapitalen i ordninger opprettet etter innskuddspensjonsloven som ikke pålegger foretaket og institusjonen noen plikt til å sikre arbeidstakerne mot at kapitalforvaltningen gir negativt resultat. Departementet foreslår tilsvarende regler også for premiereserven for alderspensjon i pensjonsordning med engangsbetalt foretakspensjon.

Lovforslaget i proposisjonen åpner for at den del av pensjonskapitalen som tilhører medlemmer som nærmer seg pensjonsalderen skal kunne overføres til en egen investeringsportefølje med mindre risiko enn hva som gjelder for medlemmer som ikke er i den senere del av yrkesaktiv periode.

Departementets lovforslag er ikke til hinder for at ordninger med kollektivt investeringsvalg forvalter pensjonskapitalen/premiereserven for alderspensjon som én investeringsportefølje, eller at det tegnes avkastningsgarantier til investeringsportefølje tilknyttet pensjonskapital/premiereserve for alderspensjon. Når det ikke er obligatorisk å ha slik avkastningsgaranti, kommer spørsmålene om fordeling av avkastningen og om myndigheten til å foreta investeringsvalget i en annen stilling enn i de forslag som ble fremmet i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000).

Noen generelle vurderinger om risiko i ordninger med kollektivt investeringsvalg

Investeringsvalg innebærer at den aktuelle kapitalen knyttes til spesifiserte eiendeler, kalt investeringsporteføljen, og at verdien av kapitalen til enhver tid avhenger av markedsverdien på disse eiendelene. Uten særskilte garantier innebærer altså investeringsvalg at den eller de som eier kapitalen blir direkte eksponert for markedsrisikoen på investeringsporteføljen.

Markedsrisikoen i ordninger med investeringsvalg kan reduseres enten gjennom kjøp av en avkastningsgaranti i institusjonen, eller ved at porteføljen settes sammen slik at markedsrisikoen reduseres. Ut over dette kan en i kollektive ordninger fastsette reg-

ler som fordeler risikoen mellom foretaket og medlemmene. Forslaget om garantert avkastning i ordninger med kollektivt investeringsvalg i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) skulle ivareta arbeidstakernes behov for trygghet knyttet til framtidig pensjon i ordninger hvor medlemmet selv hadde beskjeden innflytelse over markedsrisikoen. Når det i proposisjonen, for å følge opp Stortingets vedtak, ikke stilles krav om at arbeidstakerne i slike tilfeller skal være garantert mot tap, er det naturlig å vurdere andre bestemmelser som kan redusere risikoen for den enkelte arbeidstaker. Departementet har vurdert om det i ordninger med kollektivt investeringsvalg bør fastsettes eksplisitte krav om kunnskap og erfaring i investeringsspørsmål hos den som foretar investeringsvalget, eller ytterligere krav til diversifisering av investeringsporteføljen. Departementet legger til grunn at slike krav eventuelt kan fastsettes med hjemmel i lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven, begge § 1-3. Etter en samlet vurdering legger departementet til grunn at en foreløpig ikke bør fastsette slike forskrifter, men at dette bør vurderes nærmere dersom en eventuelt bringer i erfaring at det er behov for dette.

2.1.2.2 Fordeling av avkastning i ordning med kollektivt investeringsvalg

I Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) ble det åpnet for at det i regelverket for pensjonsordninger med kollektivt investeringsvalg kunne fastsettes at en del av avkastningen ved kapitalforvaltningen skulle tilfalle foretaket. Bakgrunnen var at foretaket etter forslaget hadde risiko for avkastningsresultatet.

Departementet viser til at foretakets eventuelle rett til andel av avkastningen medfører at foretaket og medlemmer får en felles interesse av at pensjonskapitalen forvaltes med høy forventet avkastning. På den annen side vil eventuell rett til andel av avkastningen, uten noe garantiansvar, også bety at foretaket får økonomisk interesse av å foreta investeringer med høy risiko.

Etter departementets syn bør reglene om kollektivt investeringsvalg ikke gi rom for interessekonflikter mellom foretaket og medlemmene når det gjelder forvaltningen av pensjonskapitalen. Videre er det også rimelig at arbeidstakerne, når disse skal ta risikoen, også får rett til avkastningen. Departementet foreslår at avkastningen på investeringsporteføljen i ordninger med kollektivt investeringsvalg i sin helhet skal tilfalle medlemmene, jf. forslag til innskuddspensjonsloven § 3-2 a annet ledd. For ordninger med kollektivt investeringsvalg opprettet etter lov om foretakspensjon foreslås det samme løsning, jf. lovforslaget § 11-1 a annet ledd.

På bakgrunn av finanskomiteens merknader i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) har departementet valgt å ikke fremme forslag om at foretakene, som et valgfritt alternativ skulle kunne ha rett til andel av avkastnin-

gen mot at arbeidstakerne ble garantert mot de tap som kan oppstå.

2.1.2.3 Medlemmenes innflytelse i ordninger med kollektivt investeringsvalg

Etter innskuddspensjonsloven og lov om foretakspensjon er det foretaket som fastsetter regelverket for pensjonsordningen, og foretar valg av forvaltningsmodell. Når det åpnes for ordninger med kollektivt investeringsvalg, kan investeringsvalget i slike ordninger tenkes lagt til foretaket, institusjonen, de ansatte, representanter for de ansatte eller en gruppe hvor flere av disse partene er representert.

Når det i henhold til Stortingets vedtak skal legges opp til at arbeidstakerne selv bærer risikoen for tap, er det etter departementets vurdering behov for å sikre arbeidstakerne en viss innflytelse over investeringsbeslutningene. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at kompetansen til å foreta investeringsvalget bør tilligge foretaket, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 11-1 a første ledd og innskuddspensjonsloven § 3-2 a. På denne måten vil en bl.a. sikre at kompetansen til å fatte de ulike beslutninger vedrørende ordningen er lagt til samme myndighet, noe som trolig vil bidra til enkelhet og oversiktighet. Med denne løsningen får en ikke ivaretatt prinsippet om at risiko og beslutning skal tilligge samme part, men en har valgt en praktisk og enkel løsning.

Arbeidstakernes behov for innflytelse foreslås ivaretatt ved at styringsgruppen skal gis anledning til å uttale seg før foretaket inngår avtale med institusjonen om hvordan investeringsporteføljen skal settes sammen og hvilken adgang foretaket skal ha til å endre sammensetningen av investeringsporteføljen, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 3-2 a første ledd og forslag til innskuddspensjonsloven § 11-1 a første ledd. Det foreslås videre at det i pensjonsordninger med kollektivt investeringsvalg skal opprettes en styringsgruppe, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 2-4 første ledd og forslag til innskuddspensjonsloven § 2-6 første ledd. Dette endringsforslaget innebærer at plikten for å opprette styringsgruppe i ordninger med kollektivt investeringsvalg ikke avhenger av om det er 15 eller flere medlemmer, slik kravet ellers er utformet.

2.1.2.4 Egen investeringsportefølge for eldre arbeidstakere

Når pensjonsordninger med kollektivt investeringsvalg kan opprettes med flere investeringsporteføljer, er det behov for å klargjøre hvem som skal ha kompetansen til å bestemme om ordningen skal opprettes med én eller flere investeringsporteføljer, samt fastsette kriteriene for tilordning av medlemmer til ulike investeringsporteføljer. Det er her naturlig å velge samme løsning som en valgte i spørsmålet om hvem som skulle ha investeringsvalget. Det foreslås

derfor at kompetansen legges til foretaket, jf. forslag til endring i lov om foretakspensjon § 11-1 a tredje ledd og forslag til endring i innskuddspensjonsloven § 3-2 a tredje ledd.

Hensikten bak å opprette ulike investeringsporteføljer skal være at en på denne måten oppnår en særlig betryggende kapitalforvaltning for eldre medlemmer, og uten at dette får følger for øvrige arbeidstakere. Ut fra finanskomiteens merknader i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) er det i denne sammenheng mest nærliggende å legge til grunn at medlemmets alder, eller det antall år medlemmet har igjen til pensjonsalder skal kunne benyttes som kriterier for utskilling, og lovforslaget åpner for at foretaket kan velge mellom disse to kriteriene. Dersom foretaket ikke har fastsatt noe bestemt om dette i regelverket, foreslås det at arbeidstakere som har mindre enn sju år igjen til pensjonsalderen skal skilles ut fra pensjonsordningens øvrige midler og forvaltes som en egen investeringsportefølge.

2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Erik Dalheim, Grethe G. Fossum, Britt Hildeng, Ottar Kaldhol, Torstein Rudihagen og Signe Øye, fra Kristelig Folkeparti, Valgerd Svarstad Haugland, Lars Gunnar Lie og Ingebrigt S. Sørfonn, fra Høyre, Børge Brende, Per-Kristian Foss og Kjellaug Nakkim, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Per Erik Mønsen og Kenneth Svendsen, fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, fra Venstre, Borghild Tenden, og representanten Steinar Bastesen, tar til etterretning at departementet har fulgt opp Stortingets vedtak om et mer fleksibelt pensjonssystem for kollektive tjenestepensjoner og slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti, Øistein Djupedal, viser til dette partis merknader og forslag i Innst. O. nr. 2 (2000-2001) og Innst. O. nr. 39 (2000-2001). De endringer som her foreslås er en stor prinsipiell endring av risikofordelingen ved tjenstepensjonsordningene. Slik Regjeringen foreslår har ikke lenger arbeidsgiver ansvar for å garantere en trygg pensjon på en viss prosent av lønnsinntekten. Arbeidstaker alene må bære risikoen hvis pengeplasseringene ikke gir nødvendig avkastning. Dette er en individualisering av pensjonssystemet dette medlem sterkt vil fraråde. Dette medlem vil på nytt understreke hvor viktig det er at medlemmene i pensjonsordningen sikres mot verdifall når investeringsporteføljen ikke gir avkastning. Trygghet for pensjon er en av bærebjelkene i et solidarisk pensjonssystem.

3. INVESTERINGSVALG FOR PREMIE-RESERVE FOR UFØRE- OG ETTERLATTE-DEKNINGER

3.1 Sammendrag

Etter lov om foretakspensjon § 11-1 kan pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon forvalte midler tilsvarende premiereserven for alderspensjon som investeringsportefølje med investeringsvalg for foretaket. Premiereserve til sikring av eventuelle uføre- og etterlatteytelser, som normalt inngår i ytelsesbasert foretakspensjon, vil etter gjeldende lov ikke kunne forvaltes med investeringsvalg. Departementet er imidlertid i ettertid gjort kjent med at det vil kunne medføre praktiske ulemper og kostnader å trekke et slikt skille når det gjelder forvaltningen av midlene knyttet til en pensjonsordning, og at dette kan redusere den praktiske muligheten til å benytte adgangen i § 11-1.

Departementet er kommet til at en ikke vil begrense adgangen for foretakets investeringsvalg for ytelsesbasert foretakspensjon til utelukkende å gjelde premiereserven for alderspensjon. Etter reglene i lov om foretakspensjon § 11-1 fjerde ledd vil risikoen for kapitalforvaltningen i første omgang ligge på foretaket eller eventuelt på den institusjonen som forvalter midlene, og ikke på medlemmene eller de tredjepersoner som er berettiget til ytelsene, jf. Ot.prp. nr. 20 (2000-2001) side 43-44. Når praktiske hensyn og kostnads-hensyn kan tale for felles forvaltning av midlene i pensjonsordning med ytelsesbasert foretakspensjon, antar derfor departementet at det ikke vil være betenkelig at loven endres slik at det åpnes adgang for dette. Forslaget til lov om foretakspensjon § 11-1 første ledd er utformet i samsvar med dette.

Pensjonsordninger med alderspensjon som innskuddspensjon og engangsbetalt foretakspensjon kan påbygges med uføre- og etterlatteytelser. Selv om de samme praktiske ulemper og kostnader i forhold til å skille mellom de ulike delene av ordningens kapital ikke gjør seg gjeldende for disse ordningene, legger departementet til grunn at ordningene bør ha samme adgang til å forvalte eventuell premiereserve for uføre- og etterlattepensjon med investeringsvalg.

Departementet foreslår at premiereserve til sikring av eventuelle uføre- og etterlatteytelser knyttet til pensjonsordninger med ytelsesbasert foretakspensjon, innskuddspensjon eller engangsbetalt foretakspensjon skal kunne følge reglene i lov om foretakspensjon § 11-1, jf. forslag til lov om foretakspensjon § 11-1.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til Regjeringens forslag.

4. KAPITALISERINGSPRODUKTER MV.

I proposisjonen tar departementet opp til ny vurdering enkelte problemstillinger knyttet til norske livsforsikrings-selskapers tilbud av kapitaliseringsprodukter. Dette gjøres på bakgrunn av den betydelige endring som har skjedd i spare- og forsikringsmarkedet de siste årene.

4.1 Gjeldende rett og bakgrunnen for denne -sammendrag

Et kapitaliseringsprodukt betegner i forsikrings-sammenheng spareprodukter tilbudt av livsforsikrings-selskaper, uten at det er risiko knyttet til liv eller helse til produktet. Produktet skiller seg således fra tradisjonelle livsforsikringsprodukter, hvor den forsikrede har en betinget rett til utbetaling, og hvor midler knyttet til forsikrede som ikke fyller betingelsene understøtter utbetaling til de forsikringstakere som opplever forsikringstilfellet. Livsforsikrings-selskaper som har konsesjon i Norge kan etter gjeldende regler tilby kapitaliseringsprodukter bare dersom produktet er tegnet iht. lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold eller reglene om individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven (IPA). På basis av det første livsforsikringsdirektiv har det videre vært ansett at det må være et forsikringselement i form av en garantert rente på 3 pst. p.a. knyttet til kapitaliseringsprodukter.

Gjennom EØS-avtalen er norske myndigheter forpliktet til å kreve at livsforsikrings-selskaper som søker tillatelse til å drive virksomhet her i landet, begrenser sin forretningsvirksomhet til visse definerte forretningsområder, jf. det første livsforsikringsdirektiv (Rådskdirektiv 79/267/EØF, endret ved Rådskdirektiv 92/96/EØF).

Departementet skrev i Ot.prp. nr. 64 (1996-1997) at kravene i første livsforsikringsdirektiv så vel som kravene i forsikringsvirksomhetsloven § 7-1 om at et forsikrings-selskap bare kan drive forsikringsvirksomhet og virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet, ikke var til hinder for at forsikrings-selskapene kunne tilby kapitaliseringsprodukter, men da forutsatt at det var knyttet en avkastningsgaranti til produktet. I forbindelse med innføringen av forskrift om individuelle pensjonsavtaler i livsforsikring (IPA) i 1997 gikk Finansdepartementet inn for at livsforsikrings-selskaper skulle kunne tilby kapitaliseringsprodukter. Adgangen ble innført, men begrenset til IPA. I forbindelse med innføring av innskuddspensjonsloven, ble imidlertid adgangen utvidet, jf. forskrift 18. september 1995 nr. 797 om inndeling i forsikringsklasser som grunnlag for konsesjonstildelingen (klasseforskriften) klasse VI Kapitaliseringsprodukter (slik den lyder etter endring 22. desember 2000).

4.2 Nærmere om behovet for endringer i regelverket

4.2.1 Sammendrag

Bakgrunn

I høringsbrev 9. november 2000 bl.a. med forslag til utvidelse av klasseforskriften til også å omfatte avtaler inngått etter innskuddspensjonsloven, ga departementet uttrykk for at det ville vurdere både en utvidelse av forsikringsklassen om kapitaliseringsprodukter og de nærmere krav som blir stilt til slike produkter. I proposisjonen gjengis synspunkter fra høringsinstanser.

Departementets vurdering

Kredittilsynet gikk i sitt hørings svar imot en utvidelse av klassen kapitaliseringsprodukter til også å gjelde andre produkter enn IPA og innskuddspensjon, ut fra behovet for bransjeavgrensning. Tilsynet skriver om dette at så vel virksomhetsbegrensningsreglene i forsikringsvirksomhetsloven § 7-1 og bestemmelsene om bankenes innskuddsmonopol, underbygger ønskeligheten av å opprettholde et bransjeskille. Uten begrensninger når det gjelder bindingen av midler, vil kapitalforvaltning i form av bankinnskudd etter tilsynets vurdering framstå som lite konkurransedyktig i forhold til forsikring, og det mente videre at dette ville kunne skape alvorlige forstyrrelser i markedet. Norske forsikrings selskapers konkurranseevne i forhold til utenlandske er for tiden ikke noe avgjørende argument for å fravike hovedsynspunktet om ønskeligheten av et bransjeskille etter Kredittilsynets vurdering.

Departementet deler Kredittilsynets vurdering av at livsforsikringsselskapenes konkurransesituasjon i forhold til utenlandske selskaper for tiden ikke klart tilsier et behov for å utvide klassen kapitaliseringsprodukter. Etter departementets syn tilsier likevel utviklingstrekkene i sparemarkedet, og hensynet til norske livsforsikringsselskapers framtidige konkurransesituasjon, at livsforsikringsselskapenes adgang til å tilby kapitaliseringsprodukter bør gjøres generell.

I forhold til Kredittilsynets innvending om at en slik adgang, dersom det ikke foreligger noen bindinger på midlene, kan gjøre bankinnskudd lite konkurransedyktige og skape alvorlige forstyrrelser i markedet, vil departementet understreke at kapitaliseringsprodukter skal ytes med en garantert avkastning, og at denne avkastningen må garanteres for en viss periode. For kundens del vil likviditeten ved plasseringen da til en viss grad avhenge av avkastningsgarantiens varighet, men særlig vil kundens eventuelle adgang til gjenkjøp, samt betingelsene for dette, være av betydning. Departementet vil vurdere behovet for å fastsette nærmere regler om ovennevnte, og peker særlig på at det kan være behov for å fastsette nærmere regler om vilkår knyttet til gjenkjøp av livsforsikringskon-

trakter hvor forsikringsselementet er knyttet til en viss garantert avkastning.

Departementet finner det tvilsomt om produkter som ikke innebærer at et livsforsikringsselskap overtar noen form for investeringsrisiko vil tilfredsstillende kravene til aktuarielle beregninger for kapitaliseringsprodukter etter første livsforsikringsdirektiv, og at det er naturlig å tolke dette kravet dithen at det må være en avkastningsgaranti knyttet til forvaltningen av innskutte midler. Det er mye som tyder på at et krav om en årlig avkastningsgaranti på 3 pst. p.a. avviker fra og kan innebære en strengere fortolkning av kravene i første livsforsikringsdirektiv enn det som er vanlig i mange andre EØS-land. I hovedsak deler departementet i denne sammenheng den vurderingen som er gjort av professor Erling Selvig (referert i avsnitt 4.2.1 i proposisjonen), både i forhold til rentens størrelse og i forhold til om renten skal være garantert på årlig basis. Dette er imidlertid ikke i seg selv et avgjørende argument for å endre den norske praksisen med å kreve minst 3 pst. p.a. avkastningsgaranti på slike produkter.

Etter departementets vurdering kan det være argumenter for at dagens krav til avkastningsgaranti isolert sett gir en viss konkurranseulempet for enkelte selskaper med konsesjon i Norge. Dette gjelder i all hovedsak livsforsikringsselskaper som tilbyr livsforsikring med investeringsvalg. For andre livsforsikringsselskaper antar departementet at praksisen med at avkastningsgarantien på et kapitaliseringsprodukt ikke kan være lavere enn 3 pst. på årlig basis, har liten konkurransemessig betydning.

Departementet viser til at de krav til kapitaliseringsprodukter som er fastsatt i første livsforsikringsdirektiv ikke angir noe presist nivå eller mål for de aktuarielle beregningene som produktene skal være basert på. Dette taler for at en er tilbakeholden med å nedfelle et presist nivå også i det norske regelverket. Inntil videre legger departementet til grunn at norske myndigheter ivaretar sine forpliktelser etter første livsforsikringsdirektiv dersom en krever at kapitaliseringsprodukter skal innebære at forsikringsselskapet forplikter seg til minst å bevare kapitalen, dvs. en 0-avkastning. Dette bør legges til grunn ved fortolkningen av det krav som følger av klasseforskriften klasse VI, og nedfelles i forskrifts form. Dette bør legges til grunn enten kapitaliseringsproduktet er ytt med eller uten investeringsvalg, selv om en slik endret fortolkning av kravet i klasseforskriften antakelig vil ha liten praktisk betydning i sistnevnte tilfelle.

På generell basis er nivået på avkastningsgarantien alene ikke egnet som en presis angivelse av innholdet i de aktuarielle beregninger som ligger til grunn for produktet. Dette må anses å ha betydning i forhold til en fortolkning av hvilke krav som følger av første livsforsikringsdirektiv. Departementet legger i denne sammenheng til grunn at dersom avkastningsgarantien innebærer en garanti mot en konkret og nærmere

angitt risiko, og hvor denne risikoen er slik at en må anta at det normalt må betales en risikopremie, vil produktet kunne tilfredsstille kravene i første livsforsikringsdirektiv selv om avkastningsgarantien er lavere enn null.

Departementet legger til grunn at det generelt stilles krav til en 0-pst. avkastningsgaranti. Ved livsforsikring med investeringsvalg kan det likevel etter en konkret vurdering åpnes for lavere garanti enn 0 pst. Departementet begrunner dette med at forsikringsselskaper som tilbyr livsforsikringer med investeringsvalg, vil kunne ha overtatt betydelig investeringsrisiko også dersom avkastningsgarantien er lavere enn null, avhengig av de vilkår som er knyttet til de investeringsvalg som kan foretas.

Departementet vil understreke at vurderingene foran er knyttet til hvilke krav som følger av de relevante delene av første livsforsikringsdirektiv og klasseforskriften, og ikke en generell vurdering av hvilke produkter livsforsikringsselskapene kan tilby etter gjeldende virksomhetsregler.

4.2.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til departementets vurdering om at livsforsikringsselskapenes adgang til å tilby kapitaliseringsprodukter bør gjøres generell. Flertallet er enig med departementet i at en slik åpning ikke bare bør gis for enkelte produkter innenfor skattereglene, men også for produkter utenfor skattereglene. Dette vil bidra til økt konkurranse i sparemarkedet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at hvilke minstekrav som stilles til forsikringselement for kapitaliseringsprodukter har sentral konkurransemessig betydning både i det innenlandske sparemarkedet og i forhold til utenlandske aktører. Dette flertallet slutter seg til departementets vurderinger om hvilke minstekrav til forsikringselement som bør stilles for kapitaliseringsprodukter, og ber om at disse vurderingene nedfelles i regelverket så snart som mulig. Ut fra behovet for konkurransedyktige vilkår for livsforsikringsselskapene i sparemarkedet og behovet for best mulig produkter tilpasset kundenes behov, bør det være en liberal praksis knyttet til vurderinger av ulike produkter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet slutter seg til departementets vurdering av hvilke minstekrav til forsikringselement som bør stilles til kapitaliseringsprodukter.

Disse medlemmer viser til at en avkastningsgaranti på tre prosent kan gi en viss konkurranseulempe for enkelte selskaper med konsesjon i Norge, i all hovedsak livsforsikringsselskaper som tilbyr

livsforsikring med investeringsvalg. For andre livsforsikringsselskaper, hvor all innbetalt kapital forvaltes av selskapet i en fellesportefølje, er det grunn til å anta at en slik avkastningsgaranti har liten konkurransemessig betydning.

Disse medlemmer støtter departementets forslag om at dersom det for produkter med investeringsvalg skal gjøres avvik fra kravet om en avkastningsgaranti på null prosent, må selskapet likevel gi en garanti mot en konkret og nærmere angitt risiko, og denne risikoen må være slik at det normalt må betales en risikopremie.

Disse medlemmer mener at Norges EØS-forpliktelser ut fra departementets nåværende vurderinger ikke gir grunnlag for en «liberal praksis knyttet til vurdering av produkter med lavere avkastningsgaranti enn null fram mot pensjonsalder», slik flertallet går inn for.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Kredittilsynet har gått imot den foreslåtte endring med bakgrunn i et ønske om å opprettholde et bransjeskille mellom forsikringsvirksomhet og bankvirksomhet. Dette begrunnes ut fra at dette kan skape forstyrrelser i markedet, og bankinnskudd dermed kan fremstå mindre attraktivt, ved at begrensingen ved bindingen av midler for forsikringsvirksomheten fjernes. Dette medlem er enig i en slik betraktning og vil på denne bakgrunn gå imot de foreslåtte endringer.

4.3 Nærmere om livsforsikringsselskapers forvaltning av pensjonskapital

4.3.1 Sammendrag

Det har vært lagt til grunn at forsikringsselskapenes forvaltning av pensjonskapital etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold vil være å anse som et kapitaliseringsprodukt ytt av forsikringsselskapet.

I tilknytning til departementets høringsbrev 9. november 2000 tar Kredittilsynet og Finansnærings Hovedorganisasjon etter departementets vurdering opp to forhold som hver for seg har betydning for de vilkår som gjelder ved livsforsikringsselskapers forvaltning av pensjonskapital i ordninger opprettet etter lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold. Det ene er om avkastningsgarantien i et kapitaliseringsprodukt må være til stede til enhver tid, det annet er om forvaltning av pensjonskapital under visse betingelser kan anses å være virksomhet som henger naturlig sammen med forsikringsvirksomhet. Begge problemstillingene reiser flere spørsmål, både knyttet til forsikringsvirksomhetsloven og til EU-direktivene om livsforsikring. Departementet legger inntil videre til grunn at kapitalforvaltning over lengre tid uten at midlene er underlagt en avkastningsgaranti, etter gjeldende regler verken kan anses som et kapitaliserings-

produkt eller virksomhet som er naturlig knyttet til slik forsikringsvirksomhet.

Etter departementets foreløpige vurdering reiser en eventuell tolkning som skulle innebære at forvaltning av pensjonskapital anses som virksomhet naturlig knyttet til forsikringsvirksomhet en rekke problemstillinger, som det ville være nødvendig å løse. De samme problemstillinger vil ikke oppstå dersom slik forvaltning er å anse som forsikringsvirksomhet. Departementet viser for øvrig også til at klasseforskriften klasse V angir visse typer av kapitalforvaltning som livsforsikringsselskaper kan foreta uten at det stilles krav om avkastningsgaranti.

Departementet vil ta initiativ for å undersøke nærmere om forståelsen og praktiseringen av EU-regelverket på dette området i utvalgte EU-land, herunder av om første livsforsikringsdirektiv artikkel 1 bokstav c, er slik at klasse V i den norske klasseforskriften eventuelt kan utvides til også å omfatte forvaltning av pensjonskapital i innskuddsordninger etter lov om innskuddspensjon, uten at det er knyttet avkastningsgaranti til pensjonskapitalen.

4.3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til departementets vurderinger om at forvaltning av kapital knyttet til kollektive og individuelle pensjonsordninger er en type virksomhet livsforsikringsselskapene har tradisjon for, og at dette taler for at forholdene legges til rette for at livsforsikringsselskapene fortsatt kan delta i slik virksomhet, selv om virksomhetens karakter endres. Flertallet slutter seg til departementets vurderinger på dette punktet.

Et annet flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at det bør legges til rette for at livsforsikringsselskapene kan forvalte pensjonskapital uten at det stilles vilkår om avkastningsgaranti til forvaltningen. Dette flertallet har merket seg de faglige juridiske vurderingene til Banklovkomisjonens leder professor Erling Selvig som er referert i proposisjonen avsnitt 4.3.

Dette flertallet viser til Innst. O. nr. 2 (2000-2001) avsnitt 6, der komiteens flertall gikk inn for at konkurransen innenfor innskuddspensjonsmarkedet fra lovens ikrafttredelse bør skje under mest mulig likeverdige konkurranseforhold mellom de ulike institusjoner. I denne innstillingen gikk komiteens flertall videre inn for Konkurranseflateutvalgets tilrådinger om at virksomhetsreglene i livsforsikring bør utformes slik at livsforsikringsselskapene blir konkurransedyktige i det framtidige sparemarkedet. Flertallet pekte i innstillingen videre på at regler som har konkurransemessig betydning for produkter regulert i lov om innskuddspensjon om nødvendig bør skilles ut for

rask behandling slik at vurderinger og nødvendige endringer kan implementeres innen innskuddspensjonslovens ikrafttredelse. Det vises i denne sammenheng til at et flertall påpekte i avsnitt 13.1 at livsforsikringsselskapene vil komme i en konkurransemessig vanskelig situasjon i markedet for innskuddspensjon i forhold til utenlandske foretak ut fra departementets forslag i Ot.prp. nr. 71 (1999-2000) om lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold.

Dette flertallet registrerer samtidig at Kredittilsynet i brev datert 14. desember 2000 til Finansdepartementet påpeker at blant annet land som Storbritannia, Irland og Luxembourg åpner for at livsforsikringsselskaper kan forvalte pensjonsordninger uten at det stilles vilkår om avkastningsgaranti til forvaltningen. Disse landenes tolkninger av EU-regelverket synes å være godt tilpasset målet om likeverdige konkurransebetingelser mellom ulike typer finansinstitusjoner, både innenlandske og utenlandske. Dette flertallet registrerer imidlertid at departementet ønsker å foreta ytterligere kartlegginger om regelverket på dette punktet i utvalgte EU-land.

Dette flertallet vil påpeke at Hope-utvalget generelt gikk inn for at norske finansinstitusjoner bør ha likeverdige konkurranseforhold med utenlandske konkurrenter. Dette flertallet mener i lys av dette at det er en sentral målsetting at norske livsforsikringsselskaper ikke har dårligere muligheter til å forvalte pensjonskapital for produkter uten rentegaranti regulert i innskuddspensjonsloven enn konkurrenter som opererer fra ett av de ovenfornevnte EU-land. Ut fra hensyn til mest mulig likeverdige konkurranseforhold mellom utenlandske og innenlandske aktører for produkter regulert i innskuddspensjonsloven, ber dette flertallet om at det varslede faglig juridiske utredningsarbeidet og arbeidet med den videre internasjonale kartlegging gis høyeste prioritet. Dette flertallet viser i denne forbindelse til at innskuddspensjonsloven trådte i kraft 1. januar 2001.

Dette flertallet ber om at departementet foretar de nødvendige avklaringer som sikrer målsettingen om at livsforsikringsselskapene kan forvalte innskuddspensjonsprodukter uten rentegaranti på konkurransedyktige vilkår i forhold til konkurrenter som opererer i innskuddspensjonsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil påpeke at departementet inntil videre legger til grunn at kapitalforvaltning over lengre tid uten at midlene er underlagt en avkastningsgaranti, etter gjeldende regler verken kan anses som et kapitaliseringsprodukt eller virksomhet som er naturlig knyttet til slik forsikringsvirksomhet.

Disse medlemmer vil peke på at når det gjelder å tillate forsikringsselskapene å tilby forvaltning av pensjonskapitalen uten krav om forsikringselement, er dette i en gråsoner i forhold til EUs livsfor-

sikringsdirektiv. I vedlegg til brev av 11. desember 2000 til Finansdepartementet skriver Kredittilsynet:

«Dersom en skal begrense forsikringsselskapenes tilbud til ordninger som helt klart er i samsvar med direktivets bestemmelser, må disse enten omfatte et forsikringselement i form av en dødlighetsarv, eller være utformet som et kapitaliseringsprodukt med garantert rente.»

Disse medlemmer vil understreke at det vil være uheldig å forhaste seg med å fastsette nye regler for forsikringsselskapenes forvaltning av pensjonskapital i innskuddsordninger, for så å måtte slå retrett senere.

Disse medlemmer viser videre til at Kredittilsynets vurdering av livsforsikringsselskapenes konkurransemessige situasjon i forhold til utenlandske selskaper for tiden ikke klart tilsier et behov for å utvide klassen kapitaliseringsprodukter. Disse medlemmer viser til at departementet har gått lengre enn det Kredittilsynet har tatt til orde for av hensyn til livsforsikringsselskapenes framtidige konkurransesituasjon. Etter disse medlemmers vurdering tyder dette ikke på noen presserende konkurransemessige problemer for livsforsikringsselskapene, og disse medlemmer mener derfor at det er tid til en solid og troverdig gjennomgang av spørsmålet om livsforsikringsselskapene skal kunne forvalte pensjonskapitalen uten krav om avkastningsgaranti. Disse medlemmer mener derfor at det rekkes med en endelig avklaring i forbindelse med den årlige Kredittmeldingen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. O. nr. 2 (2000-2001) der et mindretall fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har redegjort for sitt syn på de foreslåtte endringer, og vil på denne bakgrunn gå imot de foreslåtte endringene.

5. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

5.1 Sammendrag

De økonomiske virkningene for myndighetene ved lov om foretakspensjon og innskuddspensjonsloven er først og fremst knyttet til provenymessige forhold, som igjen avhenger av ordningens utbredelse og hvilket nivå ordningene tar sikte på når det gjelder innskudd og pensjon.

De administrative utslagene av forslaget er i hovedsak knyttet til kravet om at ordninger som opprettes med kollektivt investeringsvalg skal opprette en styringsgruppe, et krav som etter gjeldende lov bare gjelder ordninger med 15 eller flere medlemmer, og at styringsgruppen tillegges investeringsvalget. Antallet ulike ordninger vil dessuten øke, noe som i en viss,

men trolig begrenset, grad vil ha forvaltnings- og tilsynsmessige konsekvenser.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen tar dette til orientering.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og til det som står foran, og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold og i lov om foretakspensjon

I

I lov 24. november 2000 nr. 81 om innskuddspensjon i arbeidsforhold (innskuddspensjonsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2-6 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Foretak som har pensjonsordning som omfatter 15 eller flere medlemmer *eller har pensjonsordning med kollektivt investeringsvalg*, skal opprette en styringsgruppe for pensjonsordningen på minst tre personer.

§ 3-1 bokstav b skal lyde:

b. som ordning med kollektivt investeringsvalg etter reglene i § 3-2 a.

Nåværende § 3-1 bokstav b blir ny bokstav c.

Ny § 3-2 a skal lyde:

§ 3-2 a *Kollektiv investeringsportefølje*

(1) *Er det fastsatt i regelverket at pensjonskapitalen knyttet til pensjonsordningen skal forvaltes som kollektiv investeringsportefølje, skal foretaket inngå avtale med institusjonen om hvordan porteføljen skal sammensettes og hvilken adgang foretaket skal ha til å endre sammensetningen. Før foretaket gjør dette, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.*

(2) *Avkastning og tap ved forvaltningen av investeringsporteføljen skal årlig tilordnes pensjonskapitalen og fordeles mellom medlemmene etter opptjent pensjonskapital.*

(3) *Det kan i regelverket fastsettes at medlemmenes pensjonskapital skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder eller antall år igjen til pensjonsalder. Dersom annet ikke er fastsatt i regelverket, skal foretaket inngå avtale med institusjonen om at opptjent pensjonskapital for alle de medlemmer som har sju år eller færre igjen til pensjonsal-*

der, skal utskilles fra pensjonsordningens øvrige kapital og forvaltes som en egen investeringsportefølje. Investeringsporteføljene skal settes sammen med henblikk på at pensjonskapitalen for medlemmer med få år igjen til pensjonsalder blir forvaltet på en særlig betryggende måte. Første og annet ledd gjelder tilsvarende for hver enkelt portefølje.

§ 3-5 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Et medlem i en ordning med alminnelig forvaltning av pensjonskapitalen har til enhver tid en pensjonskapital tilsvarende summen av de innskudd foretaket har innbetalt for medlemmet, og en forholdsmessig del av avkastning tilført pensjonsordningen i medlemskapsperioden.

§ 3-5 annet ledd første punktum skal lyde:

(2) Et medlem i en pensjonsordning som forvalter pensjonskapitalen med investeringsvalg har til enhver tid opptjent en pensjonskapital lik summen av innskudd betalt for medlemmet med tillegg og fradrag for medlemmets avkastning og tap.

§ 8-1 annet ledd skal lyde:

(2) Er pensjonsordningen opprettet med investeringsvalg for pensjonskapitalen, gjelder første ledd tilsvarende i forhold til de midler som er knyttet til samtlige medlemmer som inngår i pensjonsordningen.

§ 9-3 første ledd bokstav b utgår. Nåværende bokstav c blir bokstav b.

§ 9-3 annet ledd skal lyde:

(2) Foretaket kan ikke bruke midler i innskuddsfondet til formål som nevnt i første ledd bokstav b, med mindre innskuddsfondet fortsatt vil være tilstrekkelig til å sikre at forpliktelser som nevnt i første ledd bokstav a blir dekket for inneværende og neste år.

§ 14-1 annet ledd skal lyde:

(2) Det kan fastsettes i regelverket for den nye pensjonsordningen at opptjent pensjonskapital benyttes som premiereserve for medlemmenes alderspensjonsrettigheter i den nye pensjonsordningen. Lov om foretakspensjon §§ 4-11 annet og tredje ledd, 4-12 og 4-13 gjelder tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke når pensjonsordningen er opprettet med investeringsvalg for pensjonskapitalen.

II

I lov 24. mars 2000 nr. 26 om foretakspensjon gjøres følgende endringer:

§ 2-3 annet ledd skal lyde:

(2) Ytelser opptjent etter pensjonsplanen skal være garantert av forsikringsselskapet for så vidt an-

net ikke følger av reglene om kollektivt investeringsvalg i § 11-1 a eller investeringsvalg for det enkelte medlem i § 11-2.

§ 2-4 første ledd første punktum skal lyde:

(1) Foretak som har pensjonsordning som omfatter 15 eller flere medlemmer eller har pensjonsordning med kollektivt investeringsvalg etter § 11-1 a, skal opprette en styringsgruppe for pensjonsordningen på minst tre personer.

§ 4-2 annet ledd tredje punktum skal lyde:

Forvaltes midler knyttet til alderspensjon med kollektivt investeringsvalg etter § 11-1 a eller med investeringsvalg for det enkelte medlem etter § 11-2, skal opptjent pensjon likevel ikke overstige den rett til pensjon som etter beregningsgrunnlaget for pensjonsordningen motsvarer den premiereserven medlemmet har opptjent til enhver tid.

§ 5-2 fjerde ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Forvaltes midler knyttet til alderspensjon med kollektivt investeringsvalg etter § 11-1 a eller med investeringsvalg for det enkelte medlem etter § 11-2, skal årlig avkastning i sin helhet benyttes som engangspremie for tillegg til pensjonsrettighetene.

§ 11-1 første og annet ledd skal lyde:

(1) Foretaket kan i samsvar med bestemmelser i regelverket avtale med institusjonen at midler tilsvarende pensjonsordningens premiereserve for alderspensjon eller for ytelser som nevnt i kapitlene 6 og 7, skal forvaltes som en investeringsportefølje tilordnet pensjonsordningen. Avtalen skal angi hvordan porteføljen skal sammensettes og hvilken adgang foretaket skal ha til å endre sammensetningen.

(2) Før foretaket inngår avtale etter første ledd eller endrer sammensetningen av investeringsporteføljen, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

Ny § 11-1 a skal lyde:

§ 11-1 a Engangsbetalt foretakspensjon med kollektivt investeringsvalg

(1) Er det fastsatt i regelverket at midler tilsvarende pensjonsordningens premiereserve for alderspensjon skal forvaltes med kollektivt investeringsvalg, skal foretaket inngå avtale med institusjonen om hvordan investeringsporteføljen skal sammensettes og hvilken adgang foretaket skal ha til å endre sammensetningen. Før foretaket gjør dette, skal styringsgruppen gis anledning til å uttale seg.

(2) Avkastning og tap ved forvaltningen av investeringsporteføljen skal årlig tilordnes porteføljen og fordeles mellom medlemmene etter opptjent premiereserve.

(3) Det kan i regelverket fastsettes at medlemmernes premiereserve for alderspensjon skal forvaltes i ulike eller i samme investeringsportefølje. Utskillingen skal i tilfelle foretas på bakgrunn av medlemmets alder eller antall år igjen til pensjonsalder. Dersom annet ikke er fastsatt i regelverket, skal foretaket inngå avtale med institusjonen om at opptjent premiereserve for alle de medlemmer som har sju år eller færre igjen til pensjonsalder, skal utskilles fra pensjonsordningens øvrige kapital og forvaltes som en egen investeringsportefølje. Investeringsporteføljene skal settes

sammen med henblikk på at premiereserven for medlemmer med få år igjen til pensjonsalder blir forvaltet på en særlig betryggende måte. Første og annet ledd gjelder tilsvarende for hver enkelt portefølje.

III

Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser

Loven trer i kraft fra den tid Kongen fastsetter. Forskjellige deler av loven kan tre i kraft til forskjellig tid. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

Oslo, i finanskomiteen, den 10. mai 2001

Dag Terje Andersen

leder

Børge Brende

ordfører

Siv Jensen

sekretær